

Przepisy porządkowe są szczególną, bardzo specyficzną formą miejscowych źródeł prawa, przewidzianą do pełnienia tej funkcji administracji publicznej, która polega na bieżącym, doraźnym i szybkim zapobieganiu negatywnym sytuacjom. Przepisy porządkowe mają status źródeł prawa powszechnie obowiązującego. Obowiązywanie ich obejmuje dane terytorium.

Przepisy porządkowe na szczeblu gminnym

Na poziomie gminnym przepisy porządkowe mogą być wydawane tylko na podstawie generalnego upoważnienia. Zamiarem ustawodawcy konstruującego ten rodzaj aktu było wyposażenie organów gminy (rady gminy) w kompetencje do działania w sytuacjach nagłych i wyjątkowych, dlatego ich regulacja jest zbudowana na zasadzie wyjątku. Przepisy porządkowe mogą być wydawane bowiem jedynie w zakresie nieuregulowanym w odrębnych ustawach lub innych przepisach powszechnie obowiązujących. Nie mogą być wydawane tylko wtedy, gdy dana kwestia jest już zawarta w jakimkolwiek akcie powszechnie obowiązującym. Wydaje się, gdy jest to niezbędne do ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz do zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego.

Przepisy porządkowe w przypadku niecierpiącym zwłoki może wydać też wójt w formie zarządzenia. Wójt powinien kierować się nagłością sytuacji, konkretnym zagrożeniem, kiedy odpowiednie przepisy muszą być wydane natychmiast, bez czekania na zebranie się rady gminy, która działa na sesjach. Przepisy porządkowe wydane przez wójta mają jednak charakter warunkowy, zarządzenie wójta podlega zatwierdzeniu na najbliższej sesji rady gminy i traci moc, jeśli nie zostanie przedstawione do zatwierdzenia na tej sesji.

Przepisy porządkowe na szczeblu powiatowym

Powiatowe przepisy porządkowe stanowi rada powiatu w formie uchwały. Możliwość stanowienia przepisów porządkowych przez zarząd powiatu została przez ustawodawcę dopuszczona wyjątkowo, w przypadkach niecierpiących zwłoki. Instytucja aktów porządkowych jest przejawem pogłębionej samodzielności organów powiatu. W porównaniu z ustawą o samorządzie gminnym w ustawie o samorządzie powiatowym ustawodawca poszerzył katalog dóbr podlegających ochronie o mienie obywateli i środowisko naturalne. Dodatkowo została zawarta przesłanka, a mianowicie określenie, że wydawanie powiatowych przepisów porządkowych może nastąpić „w szczególnie uzasadnionych przypadkach”.

Relacja pomiędzy aktami prawa miejscowego o charakterze porządkowym

Pomiędzy organami samorządu terytorialnego nie zachodzą relacje hierarchicznego podporządkowania. Wszystkie akty prawa miejscowego, niezależnie czy stanowione przez gminę, powiat, czy województwo, mają taką samą moc obowiązującą, zajmują to samo miejsce w systemie źródeł prawa powszechnie obowiązującego. Ustawodawca nie wprowadził żadnych reguł kolizyjnych pozwalających usunąć ewentualne przypadki stosowania na tym samym obszarze aktów prawa miejscowego stanowionych przez organy samorządowe różnego szczebla. Akt prawa miejscowego, który został wydany wcześniej, jest wiążący dla innych organów, którym również przysługuje kompetencja do stanowienia tego rodzaju norm. Z uwagi na te rozwiązania organ wykonawczy gminy jest zobowiązany przesłać przepisy porządkowe do wiadomości wójtom sąsiednich gmin i staroście powiatu, w którym leży gmina, następnego dnia po ich ustanowieniu. Analogicznie, jeśli porządkowy akt prawa miejscowego został ustanowiony na terenie powiatu, to na staroście ciąży obowiązek przesłania go do wiadomości organom

wykonawczym gmin położonych na obszarze powiatu i starostom sąsiednich powiatów.

Sankcje za naruszenie przepisów porządkowych

Wprowadzono też możliwość wprowadzenia kar grzywny za naruszenie tych przepisów. Kary te mają być wymierzone w trybie i na zasadach określonych w prawie o wykroczeniach, nie są to kary administracyjne, lecz wymierzone przez sądy powszechne. Samą podstawę materialną do ukarania wyznacza organ administracji publicznej. Wprowadzenie kar za naruszenie przepisów porządkowych nie jest obligatoryjne. Niezależnie od ich wprowadzenia obowiązki wynikające z tych przepisów podlegają egzekucji administracyjnej i sankcja egzekucyjna może być uznana za wystarczającą.

Niedopuszczalne jest wydawanie przepisów porządkowych w odniesieniu do zjawisk występujących w całym kraju, a więc sfery stosunków społecznych, która wymaga generalnych uregulowań. Przepisy porządkowe należą do prawa lokalnego i nie można za ich pomocą likwidować braków ustawodawstwa obowiązującego na terenie całego kraju lub likwidować zagrożeń mających znaczenie ogólnokrajowe.

Źródła: Dolnicki Bogdan (red.), Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz, wyd. WKP 2020 r., Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U.2022.528 t.j., Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym Dz.U.2022.559 t.j., Dolnicki Bogdan (red.), Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, wyd. WKP 2021 r., Prawo administracyjne, Jan Zimmermann, wyd. 9, Wolters Kluwer 2020 r.